

ΣΗΜΕΙΩΜΑ 13.10.23: Κυπριακό Τραπεζικό Σύστημα
Αύγουστος 2023

Αντικατοπτρίζοντας την ανθεκτικότητα που επέδειξε η κυπριακή οικονομία το 2022 και το α' εξάμηνο του 2023, ο τραπεζικός τομέας, επωφελούμενος από την νομισματική πολιτική που ακολουθεί η ΕΚΤ, καταγράφει βελτιωμένους δείκτες. Παρόλο ότι υφίστανται συνθήκες για αύξηση των Μη Εξυπηρετούμενων Δανείων, οι τράπεζες εκ πρώτης όψεως δείχνουν πιο καλά προετοιμασμένες από ό,τι στο παρελθόν, έχοντας αντλήσει και μαθήματα από την περίοδο της Πανδημίας, με αποτέλεσμα να αποτρέπεται η αύξηση των ΜΕΔ, τουλάχιστον προς το παρόν. Η αποτροπή της αύξησης των ΜΕΔ μπορεί να αποδοθεί στον αυξημένο αριθμό και την βελτιωμένη ποιότητα των αναδιαρθρώσεων, τουλάχιστον σε σχέση με προηγούμενα έτη, προ του 2017. Επιπλέον, σημειώνεται πως οι καταθέσεις των εγχώριων νοικοκυριών συνεχίζουν να καταγράφουν αυξητική τάση, αντικατοπτρίζοντας έτσι μια κατά τα άλλα «κεκρυμμένη» δυνατότητα απομόχλευσης των νοικοκυριών.

Οι δείκτες ρευστότητας και κεφαλαιακής επάρκειας στον τραπεζικό τομέα παρέμειναν υψηλότεροι από τα ελάχιστα απαιτούμενα από τις εποπτικές αρχές, ενώ η κερδοφορία σημείωσε σημαντική αύξηση παρά την επιβράδυνση της πιστωτικής επέκτασης, λόγω των αυξημένων επιτοκίων ως απότοκο της νομισματικής πολιτικής που ακολουθείται στη ζώνη του Ευρώ.

Παρά την βελτίωση της ανθεκτικότητας των τραπεζών, ωστόσο, οι κίνδυνοι παραμένουν. Μέχρι στιγμής, τα υψηλότερα επιτόκια έχουν ενισχύσει σημαντικά την κερδοφορία των τραπεζών, αλλά η συνεχιζόμενη νομισματική πολιτική συρρίκνωσης, σε συνδυασμό με το υψηλό χρέος του ιδιωτικού τομέα, προεκτείνουν την πιθανότητα οι πιστωτικοί κίνδυνοι να αυξηθούν.

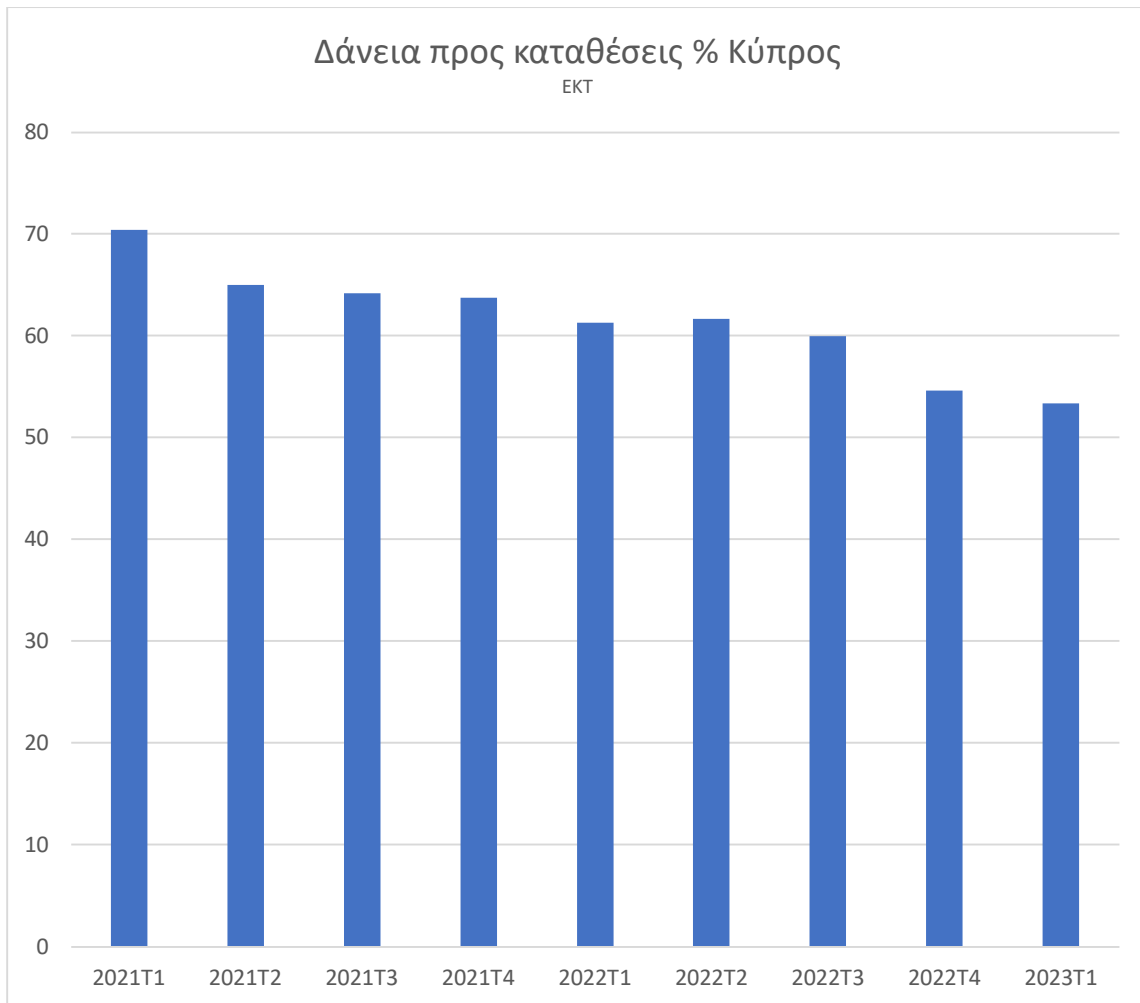
Εκτιμάται πως το 80% των δανείων προς τα νοικοκυριά έχουν κυμαινόμενο επιτόκιο, ενώ αντίστοιχο είναι και το ποσοστό για μικρομεσαίες επιχειρήσεις.

Ελλοχεύει ο κίνδυνος όμως, με την περαιτέρω αυξητική πίεση στα δανειστικά επιτόκια ή/και την επιβράδυνση της ανάπτυξης, να αυξηθούν οι πιστωτικοί κίνδυνοι για τα νοικοκυριά και τις επιχειρήσεις και ιδίως εκείνα που έχουν ήδη υψηλή μόχλευση. Η απόμόχλευση του ιδιωτικού τομέα εξακολουθεί να παρεμποδίζεται από την αργή επίλυση παλιών μη εξυπηρετούμενων δανείων, ενώ στα πλείστα από τα ήδη αναδιαρθρωμένα δάνεια έχει γίνει και επιμήκυνση, με αποτέλεσμα αυτά να υφίστανται για μεγαλύτερο από το αρχικό χρονικό διάστημα. Βάσει υπολογισμών, το φαινόμενο της επιμήκυνσης αφορά σε περίπου 50% των αρχικών ΜΕΔ του 2024. Η σταθερή εφαρμογή των στρατηγικών προς αντιμετώπιση των κληροδοτημένων Μη-Εξυπηρετούμενων δανείων θα διευκόλυne την ταχύτερη επίλυσή τους και την απομόχλευση του ιδιωτικού τομέα.

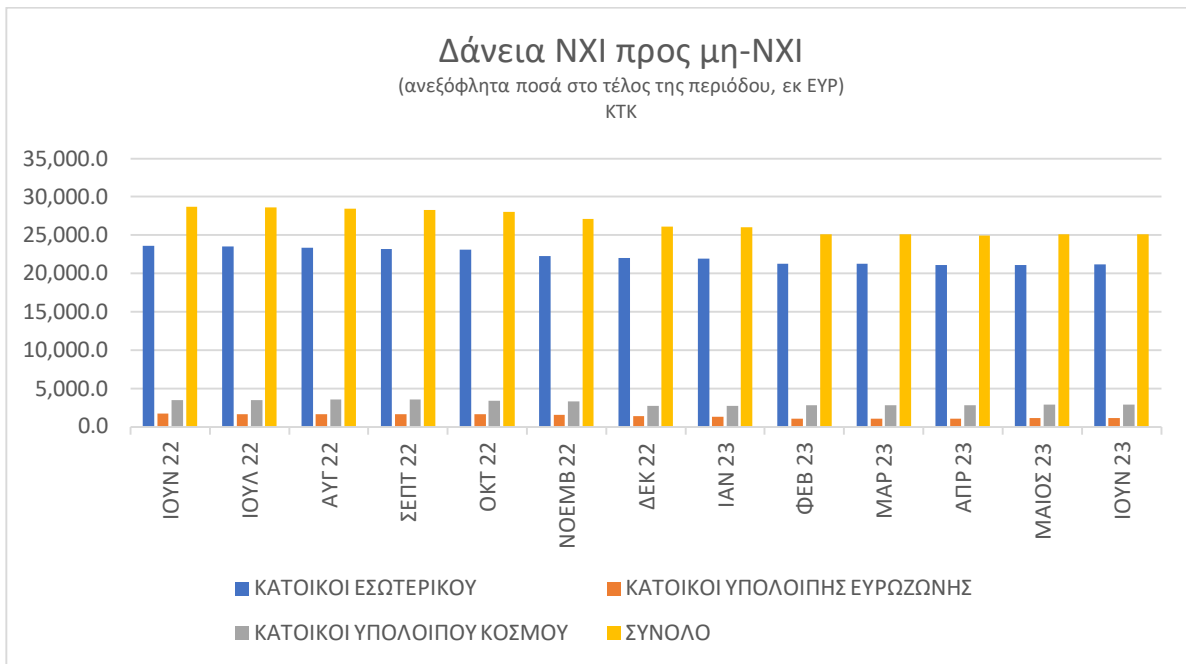
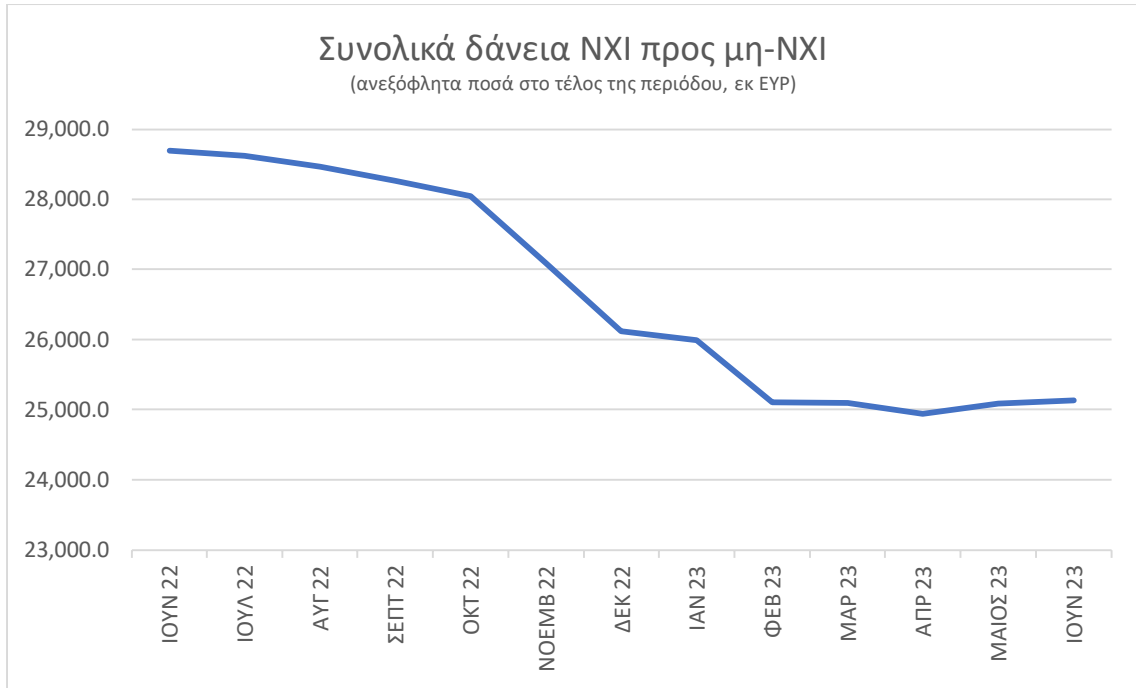
Ο χρηματοπιστωτικός τομέας παρέμεινε ανθεκτικός. Ο δείκτης κεφαλαιακής επάρκειας των τραπεζών στο τέλος του 2022 ήταν υψηλότερος από τους περισσότερους αντίστοιχους στην Ευρωζώνη και ο δείκτης ρευστότητας ήταν ο υψηλότερος. Η σχετικά μικρή διάρκεια των ομολόγων στα επενδυτικά χαρτοφυλάκια των τραπεζών μείωσε τον αντίκτυπο των αυξήσεων των επιτοκίων.

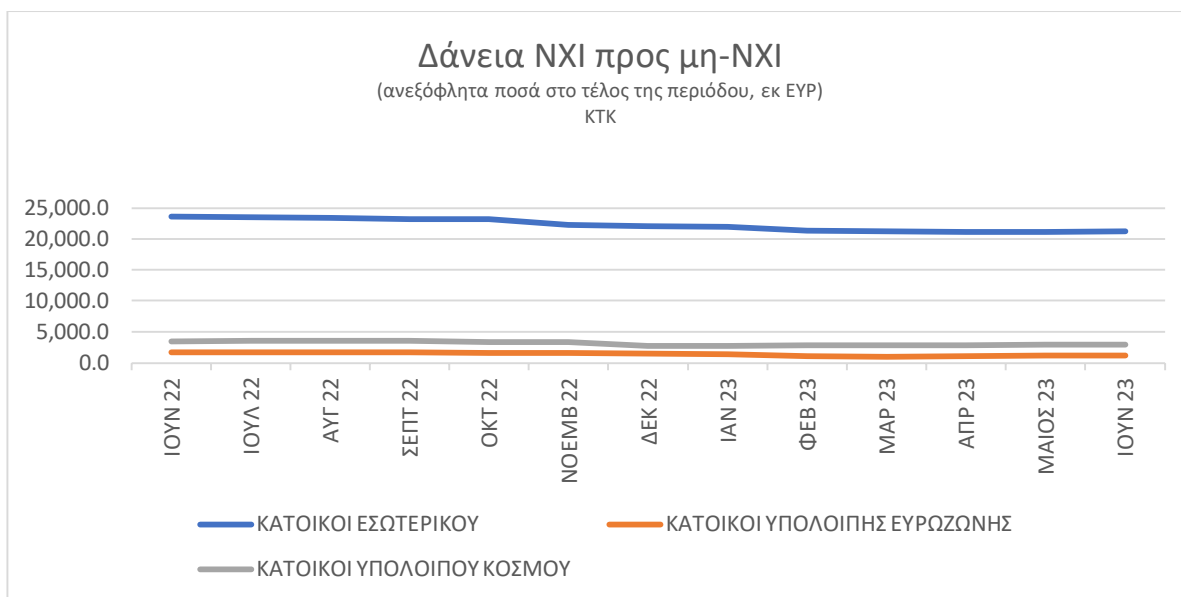
Εκτός από την αύξηση των επιτοκίων, τα κέρδη του τομέα έχουν επίσης ενισχυθεί από την μείωση των λειτουργικών δαπανών, ως απότοκο της μείωσης προσωπικού κατά περίπου 20% και της εισαγωγής νέων τεχνολογιών κατά την περίοδο 2015-2022. Η μείωση προσωπικού αποφέρει από το 2022 οικονομικό όφελος στις τράπεζες, σε αντίθεση με τα προηγούμενα έτη, κατά τα οποία συνεπαγόταν αύξηση των δαπανών.

Η καλή εικόνα ρευστότητας και κεφαλαίου που παρουσιάζεται υποστηρίζει την ανθεκτικότητα των τραπεζών, εντούτοις και μέσα στο πλαίσιο του ακόμη υψηλού χρέους των νοικοκυριών και επιχειρήσεων, θα πρέπει να παρακολουθείται στενά ο αντίκτυπος της αύξησης των επιτοκίων στους πιστωτικούς κινδύνους. Η σταδιακή εισαγωγή του αντικυκλικού αποθέματος στο μέλλον θα στηρίξει και θα ενδυναμώσει την ανθεκτικότητα του τραπεζικού τομέα.

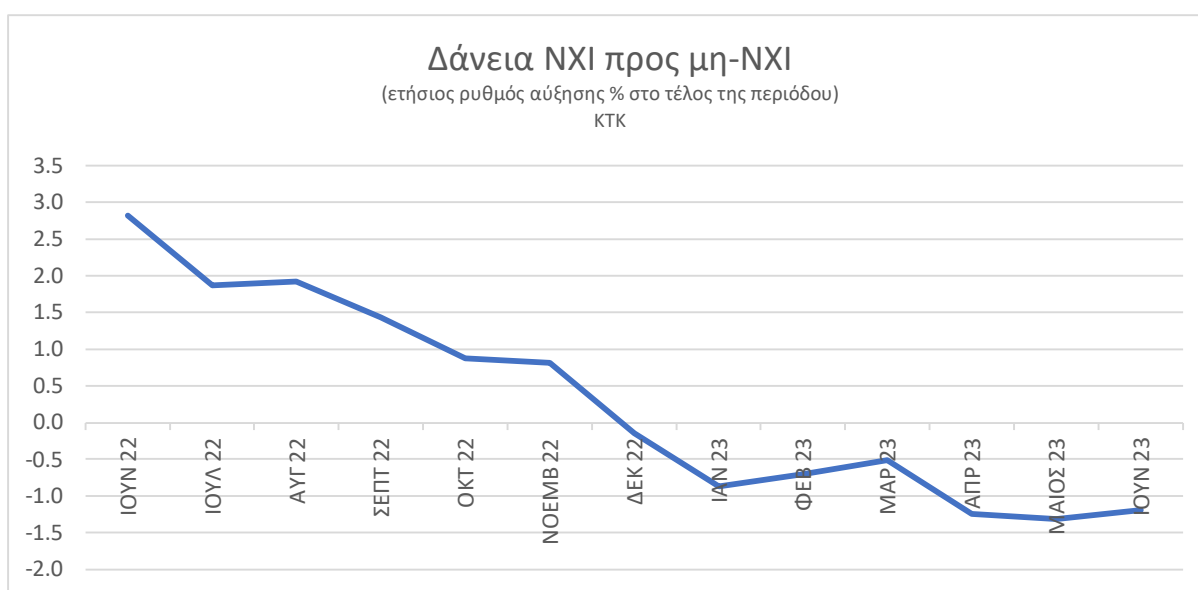
Ο δείκτης δανείων προς καταθέσεις ακολουθεί πτωτική πορεία και κατά την διάρκεια του 2022 μέχρι και το πρώτο τρίμηνο 2023, κάτι που οφείλεται εν μέρη σε μεταβολές αριθμητή (μειωμένη ζήτηση για δάνεια) αλλά και παρονομαστή (αύξηση στις καταθέσεις). Σημειώνεται πως οι καταθέσεις, κυρίως των νοικοκυριών συνεχίζουν να καταγράφουν σημαντική αύξηση από το τέλος του α' τριμήνου 2020, αντικατοπτρίζοντας αυξημένες αποταμιεύσεις των νοικοκυριών, οι οποίες εν μέρη στηρίζουν και την συγκράτηση των ΜΕΔ.

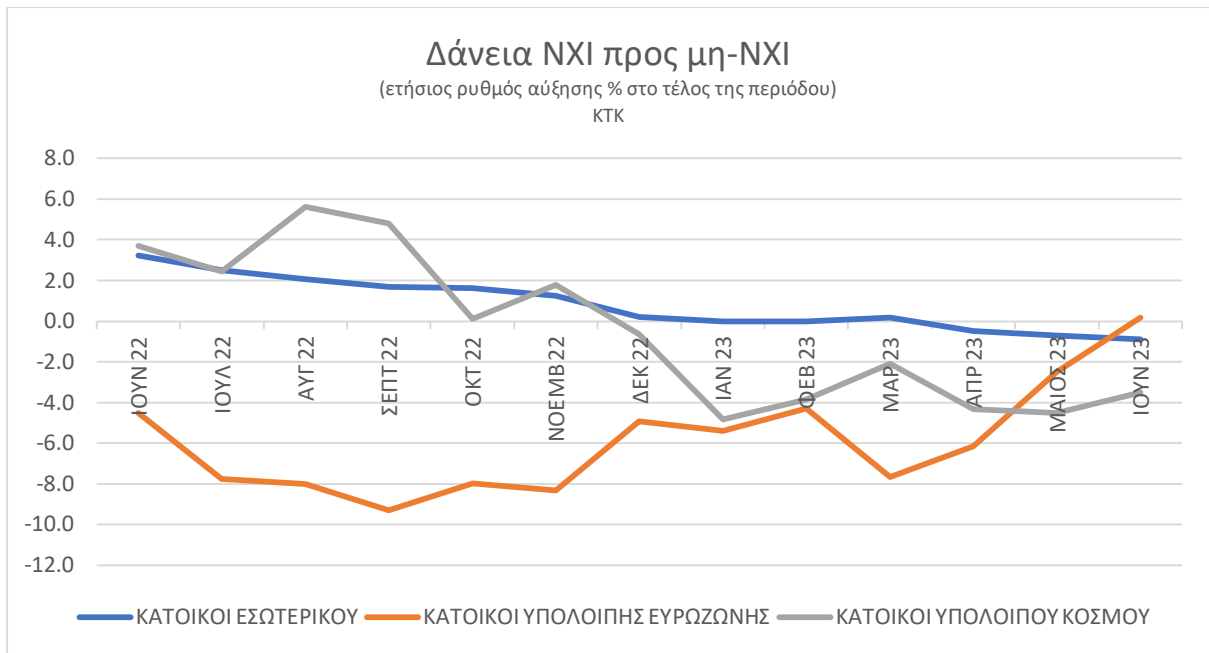

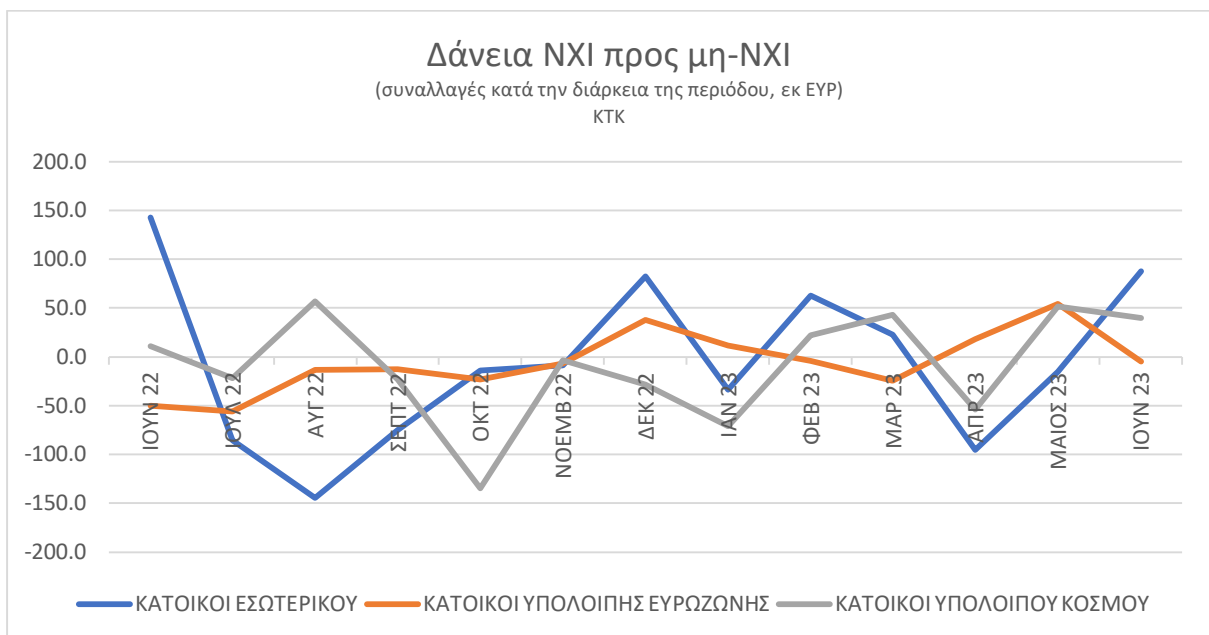
Το σύνολο των υφιστάμενων δανείων επέδειξε μείωση της τάξης του 9% κατά το δεύτερο εξάμηνο του 2022 (-9.0% τον Δεκέμβριο του 2022 σε σχέση με τον Ιούνιο του 2022) ενώ κατά το πρώτο δίμηνο του 2023 κατέγραψε μια περαιτέρω μείωση 3.9% (-3.9% τον Φεβρουάριο του 2023 σε σχέση με τον Δεκέμβριο του 2022), αλλά με μια σταθεροποίηση κατά το β' τρίμηνο του 2023. Ο ρυθμός μεταβολής στο σύνολο των υφιστάμενων δανείων οφείλεται κυρίως στις μεταβολές στα δάνεια προς κατοίκους του εσωτερικού (που απαρτίζουν και το μεγαλύτερο ποσοστό) αφού κατά το 2^ο εξάμηνο του 2022 παρατηρήθηκε μείωση 7% ενώ το 1^ο εξάμηνο 2023 μείωση περίπου 3%. Όσο αφορά δάνεια προς κατοίκους της Ευρωζώνης παρατηρήθηκαν αντίστοιχα μεταβολές -16% και -24% ενώ προς κατοίκους του υπόλοιπου κόσμου -22% και +3%.

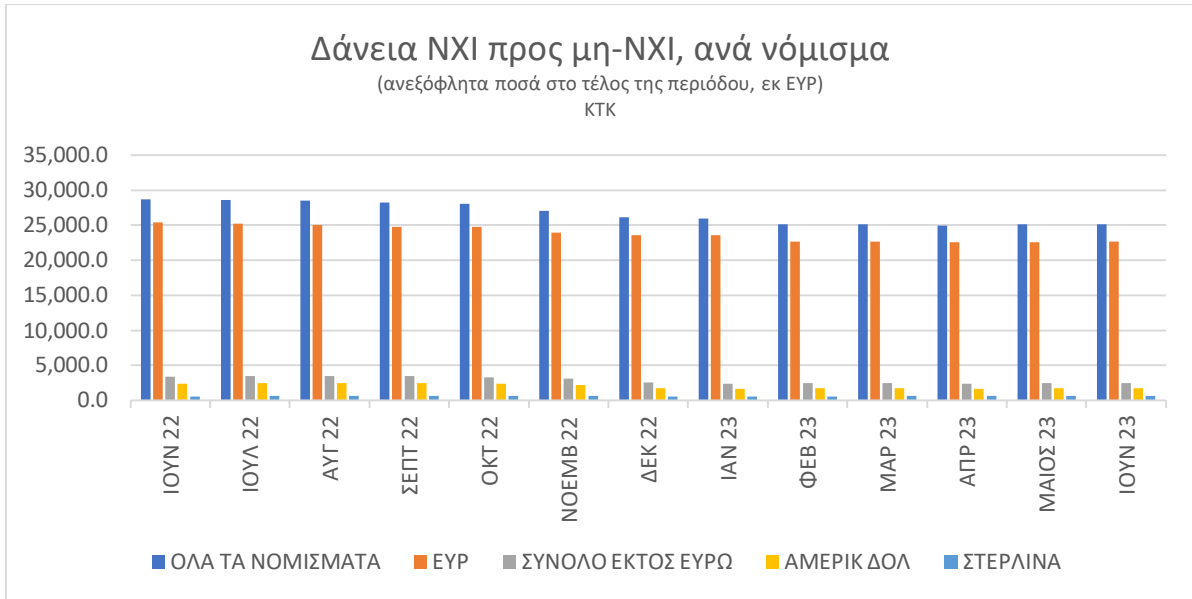
Οι μεταβολές, ωστόσο, στις συνολικές πιστώσεις προς κοινοτικούς και αλλοδαπούς πελάτες αντικατοπτρίζουν εν μέρει, όχι μόνο τις υφιστάμενες οικονομικές συνθήκες αλλά και την γενικότερη πολιτική του τραπεζικού τομέα μετά το 2014, να επικεντρωθεί στην εγχώρια αγορά, κυρίως όσον αφορά στην λιανική τραπεζική.

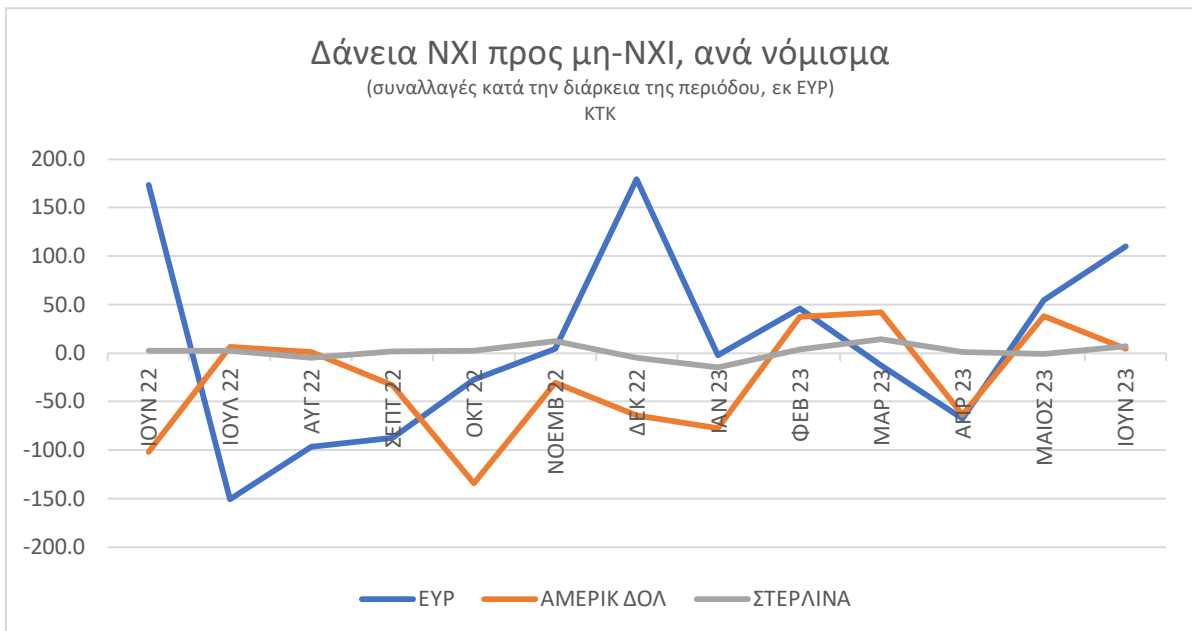

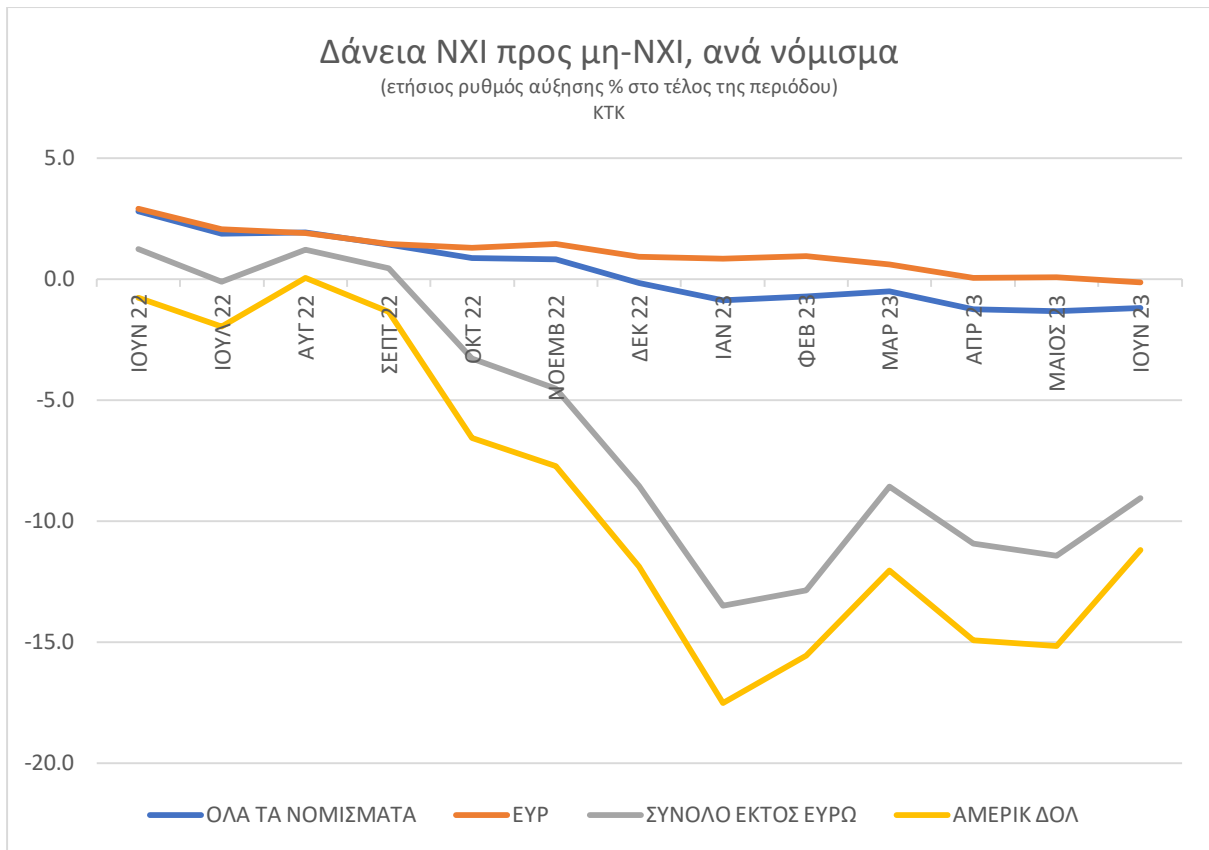
Το σύνολο των δανείων παρουσίασε φθίνοντα ετήσιο ρυθμό αύξησης κατά το 2^ο εξάμηνο του 2022, ενώ κάθε μήνα κατά το 1^ο εξάμηνο του 2023 παρατηρήθηκε αρνητικός ρυθμός ανάπτυξης των δανείων σε σχέση με τις αντίστοιχες περιόδους πέρσι. Συγκεκριμένα τον Ιούνιο του 2023, το σύνολο των υφιστάμενων δανείων κατέγραψε μείωση 1.2% σε σχέση με τον αντίστοιχο μήνα του προηγούμενου έτους. Όσο αφορά συγκεκριμένα στα δάνεια προς κατοίκους εξωτερικού και εκτός Ευρωζώνης, καταγράφηκαν χαμηλοί προσωρινοί ετήσιοι ρυθμοί αύξησης της τάξης του 5% κατά το τρίτο τρίμηνο του 2022, πριν αρχίσουν να καταγράφουν αρνητικούς ρυθμούς μεταβολής μέσα στο 2023. Όσο αφορά τα δάνεια προς κατοίκους Ευρωζώνης σημείωσαν μείωση σε ετήσια βάση καθ' όλη την περίοδο από τον Ιούνιο του 2022 μέχρι και Ιούνιο 2023, με μεγαλύτερη μείωση τον Σεπτέμβριο 2022 όπου καταγράφηκε μείωση -9.3% σε σχέση με τον αντίστοιχο μήνα του προηγούμενου έτους.

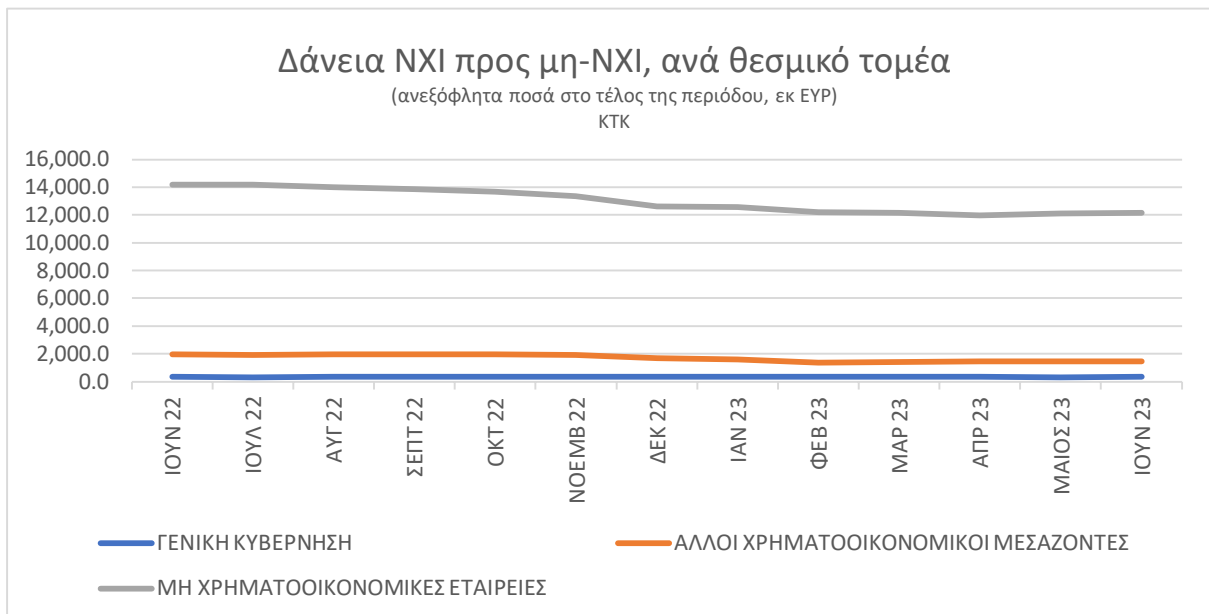
Το 90% περίπου των υφιστάμενων πιστώσεων αφορά σε έκθεση σε ευρώ, ενώ το 7% αφορά έκθεση σε Αμερικάνικο Δολάριο και το 2% αφορά έκθεση σε Βρετανική Λίρα. Έτσι, δεν διαφαίνεται ουσιαστικό νομισματικό ρίσκο στο τραπεζικό σύστημα, σε συνέχεια της πολιτικής που ακολουθήθηκε για την διαχείριση του ρίσκου τα τελευταία 10 χρόνια.

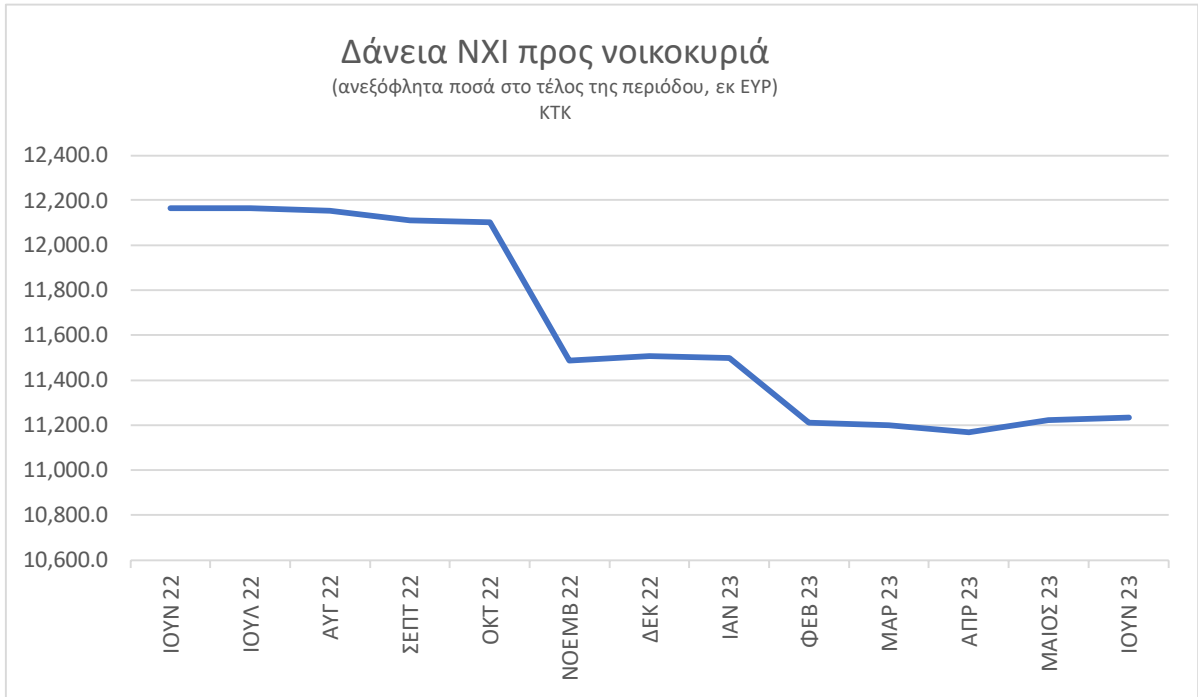
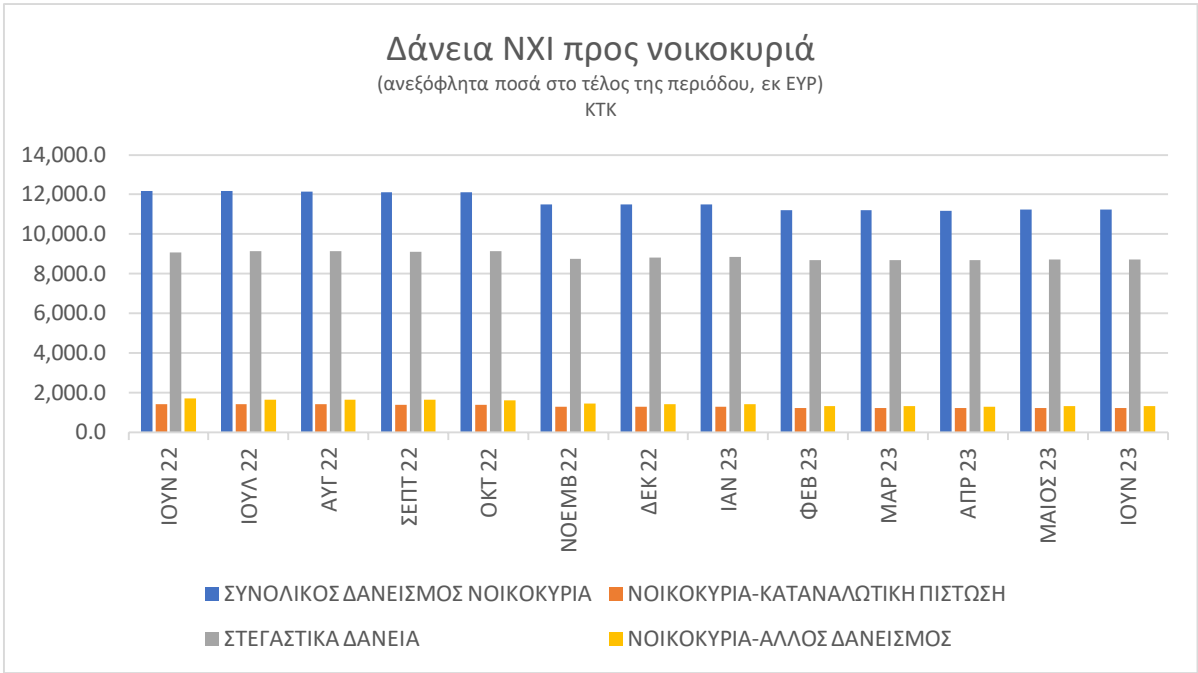

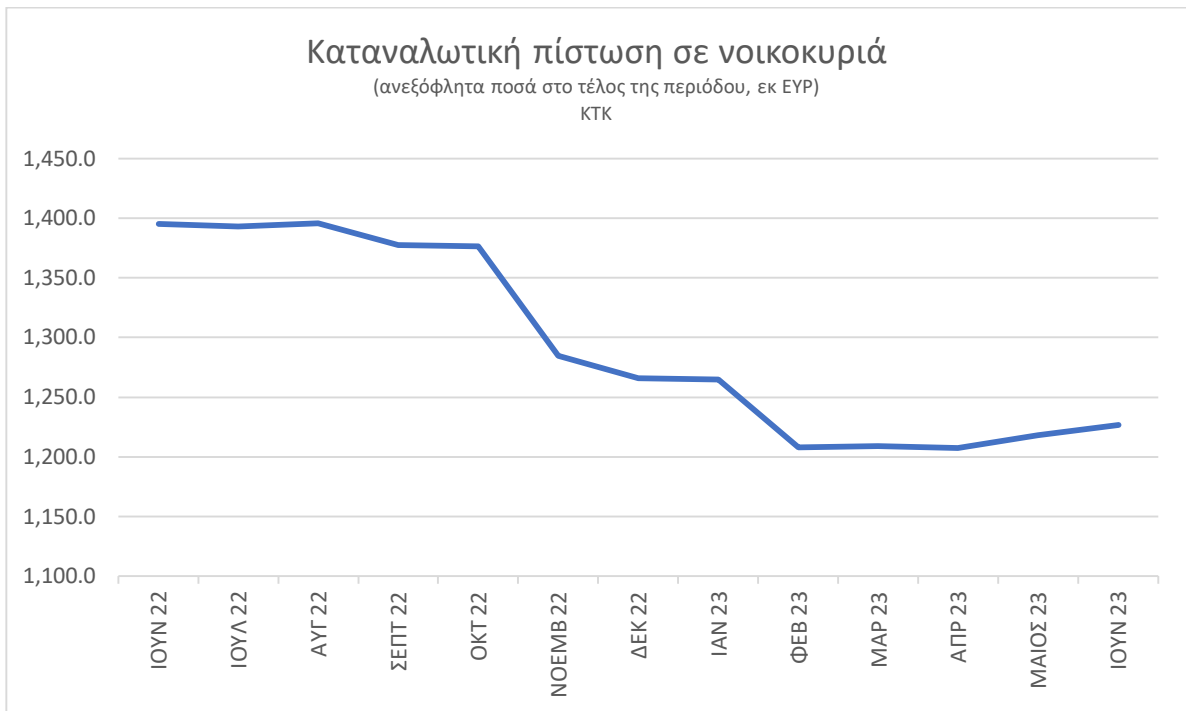

Κατά μέσο όρο τα δάνεια σε όλα τα νομίσματα κατέγραψαν ρυθμούς ετήσιας αύξησης κατά 1.4% κατά το 2^ο εξάμηνο 2022 και -1% κατά το 1^ο εξάμηνο 2023. Οι πιστώσεις σε ευρώ κινήθηκαν ανοδικά τις ίδιες περιόδους κατά 1.7% , +0.4%. Οι πιστώσεις σε δολάριο ΗΠΑ κινήθηκαν κατά -4.3% , -14.4%.

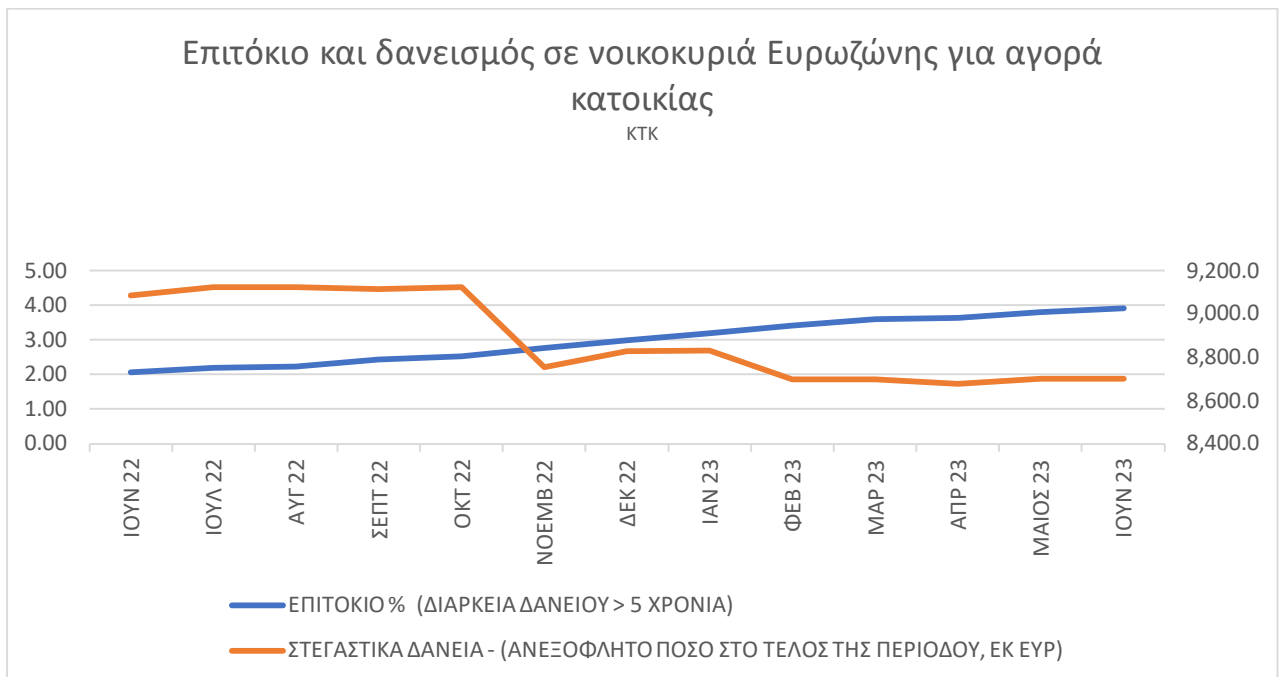
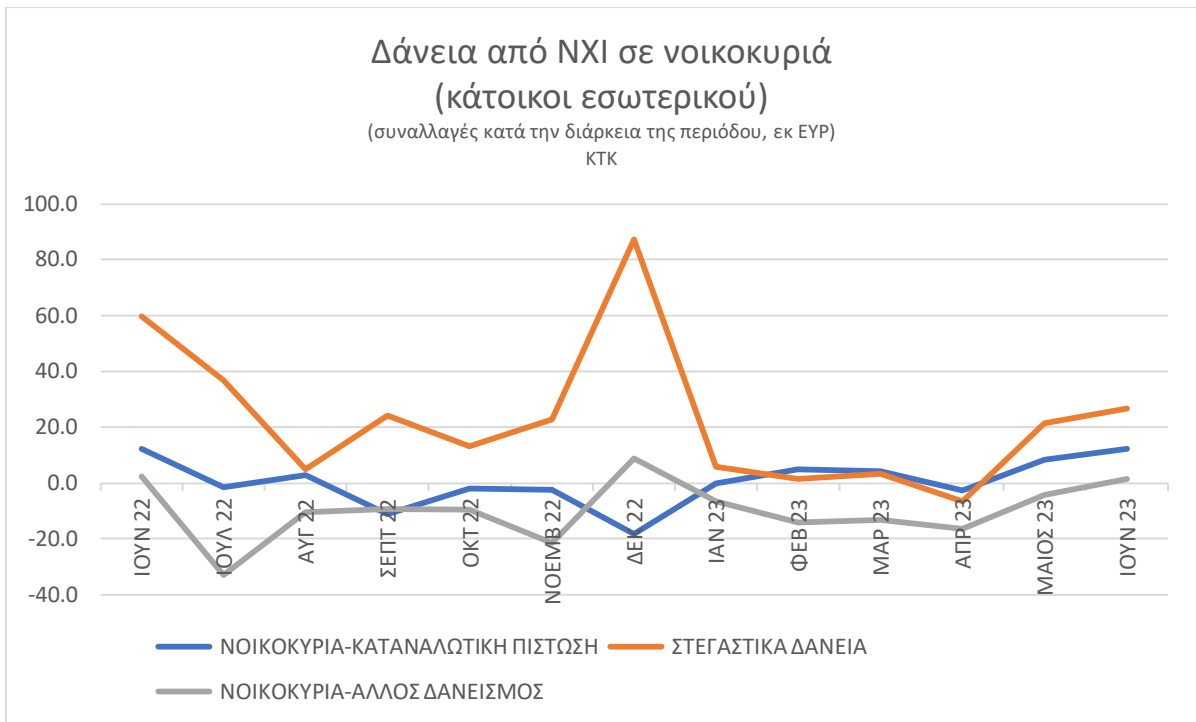
Σε γενικές γραμμές, συνεχίζεται η αυστηροποίηση των πιστωτικών προτύπων για τα επιχειρηματικά δάνεια, αλλά και τα δάνεια προς νοικοκυριά. Ταυτόχρονα, η ζήτηση δανείων συνεχίζει να είναι μειωμένη σε όλες τις κατηγορίες δανείων, επηρεαζόμενη εν μέρει από το αυξημένο κόστος δανεισμού αλλά και από τις γενικότερες μακροοικονομικές συνθήκες και την αυξημένη αβεβαιότητα στην οικονομία.

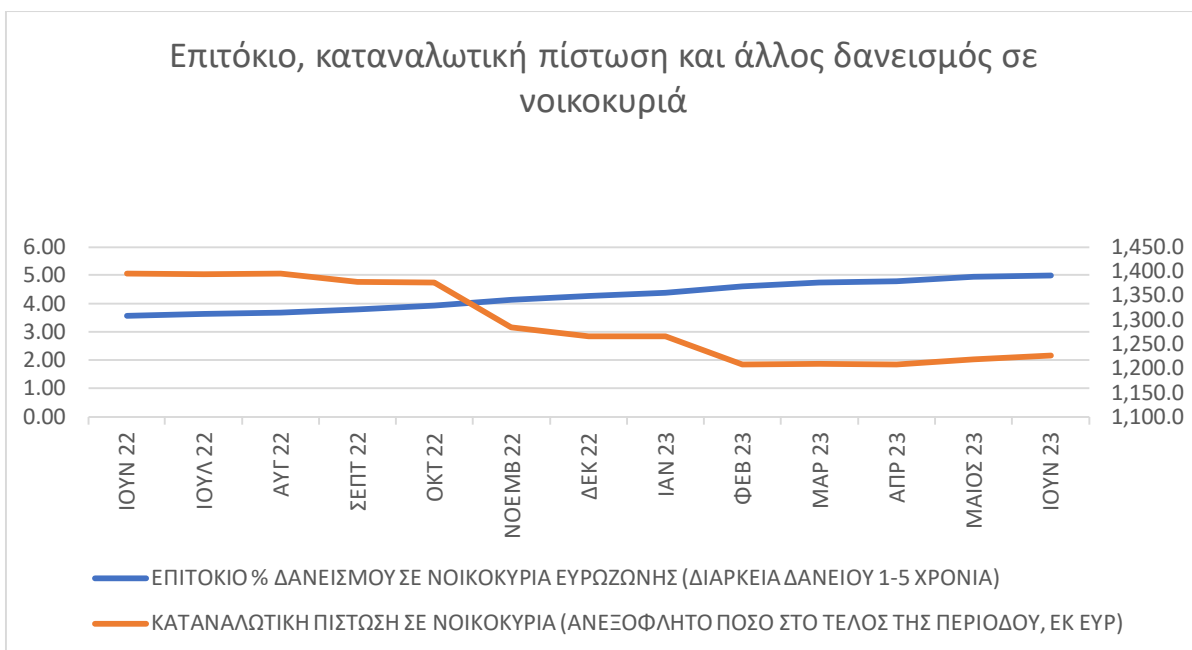

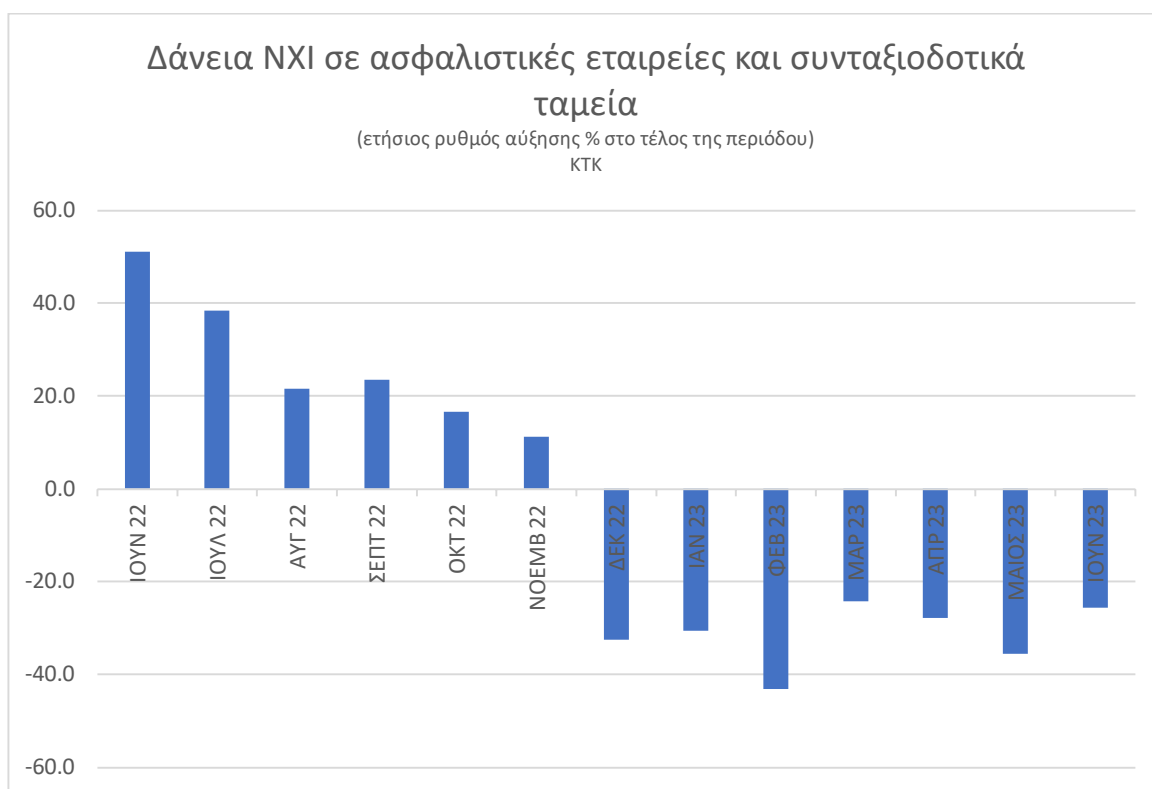
Τα υφιστάμενα δάνεια προς νοικοκυριά κατέγραψαν μείωση 8% κατά το διάστημα μεταξύ Ιουνίου 2022 και Ιουνίου 2023 (από 12,163.6 σε 11,232.8 ευρώ) αλλά με μια σταθεροποίηση κατά το δεύτερο τρίμηνο του 2023 και με τάση ανάκαμψης από την Άνοιξη του 2023. Ανάκαμψη καταγράφεται επίσης στα καταναλωτικά δάνεια, παρά το γεγονός ότι αυτά είναι εκ φύσεως λιγότερο συμφέροντα για τους δανειζόμενους. Ενδεχομένως η εικόνα να αντικατοπτρίζει αυξημένες ανάγκες των νοικοκυριών, κάτι που θα διαφανεί αργότερα μέσα στο έτος.

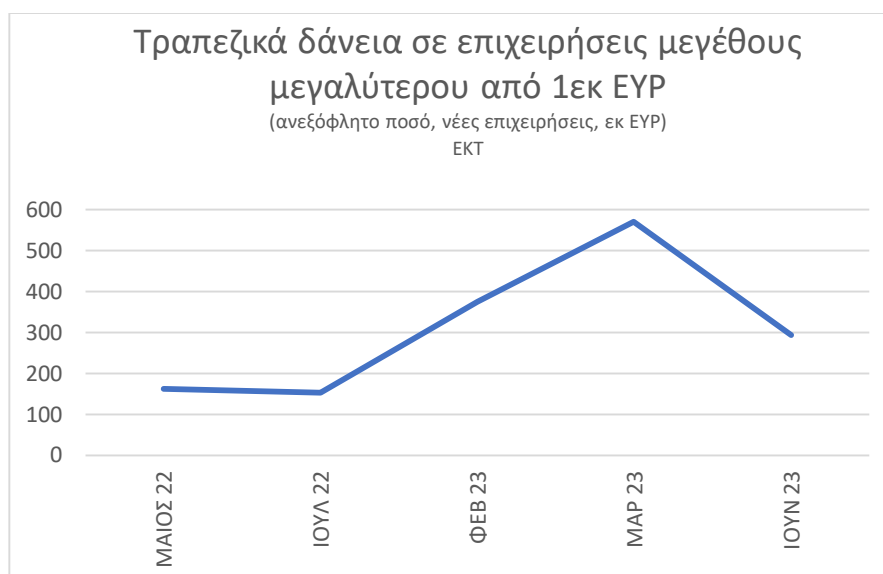
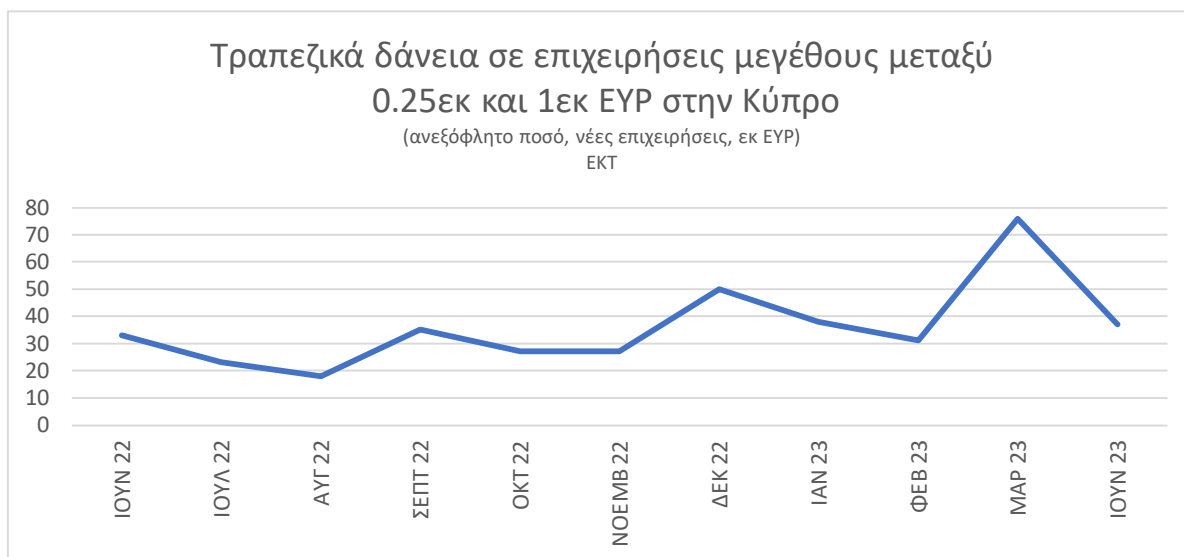
Τα υψηλά επιτόκια και η χαμηλή εμπιστοσύνη των καταναλωτών στις αγορές, όπως και οι λιγότερο ευνοϊκές συνθήκες στην αγορά ακινήτων, οδηγούν σε περαιτέρω μείωση στην ζήτηση για δάνεια από νοικοκυριά κατά το πρώτο εξάμηνο του 2023.

Η ζήτηση καταναλωτικών και λουπών δανείων από τα νοικοκυριά συνέχισε να μειώνεται το 1ο τρίμηνο του 2023, για πέμπτο συνεχόμενο τρίμηνο και σε μεγαλύτερο βαθμό από ό,τι αναμενόταν προηγουμένως ενώ παρατηρείται σχετική σταθεροποίηση κατά το δεύτερο τρίμηνο. Η αβεβαιότητα των καταναλωτών, τα υψηλότερα επιτόκια και η περαιτέρω μείωση των δαπανών για διαρκή καταναλωτικά αγαθά ήταν οι κύριοι παράγοντες της μείωσης της ζήτησης για αυτή την κατηγορία δανείων, κάτι που συνεχίζει να αντικατοπτρίζει το χαμηλότερο πραγματικό διαθέσιμο εισόδημα των νοικοκυριών λόγω του υψηλού πληθωρισμού και των αυξημένων επιτοκίων.

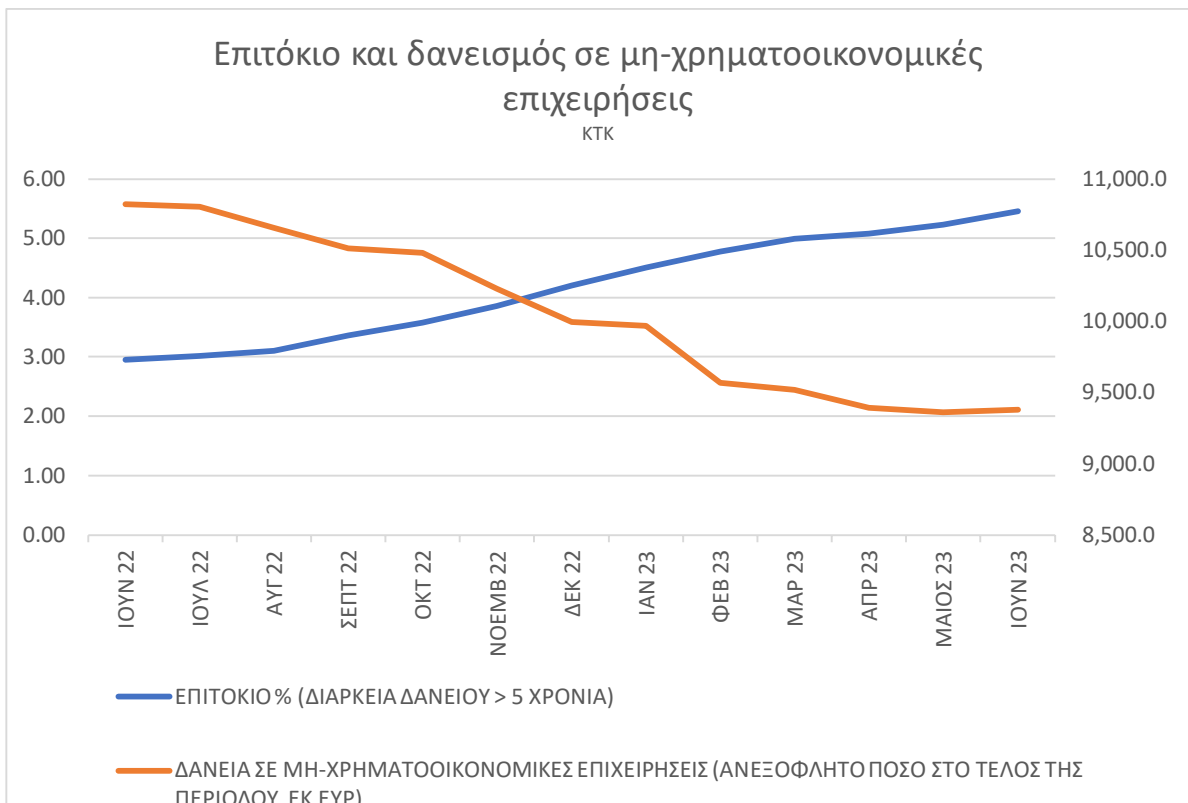
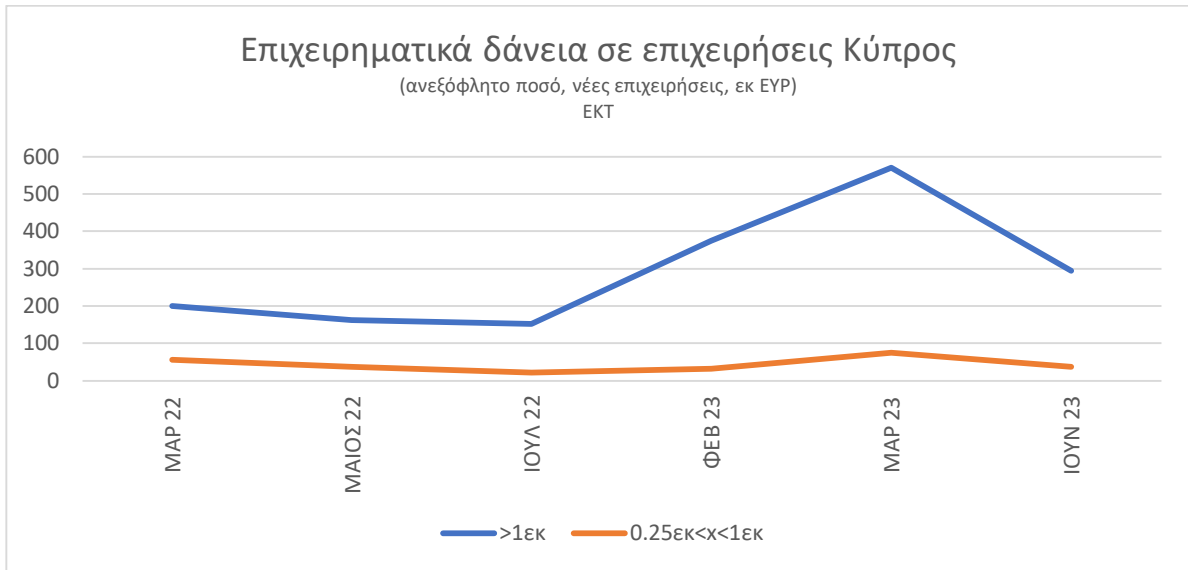

Τα δάνεια προς ασφαλιστικές εταιρείες και συνταξιοδοτικά ταμεία κατέγραψαν θετικούς αλλά φθίνοντες ρυθμούς μεταβολής YoY από τον Ιούνιο του 2022 μέχρι και τον Νοέμβριο του ίδιου έτους ενώ από τον Δεκέμβριο 2022 μέχρι και Ιούνιο 2023 καταγράφεται κάθε μήνα μείωση κατά μέσο όρο 31% σε σχέση με τον αντίστοιχο μήνα του προηγούμενου έτους.

Ο νέος δανεισμός προς επιχειρήσεις μεταξύ 0.25 και 1.00 εκατ. ευρώ κατέγραψε αύξηση από τον Αύγουστο 2022 μέχρι Μάρτιο 2023 κατά 300% πριν συρρικνωθεί κατά 50% μέχρι τον Ιούνιο 2023. Τα αντίστοιχα δάνεια προς επιχειρήσεις μεγέθους μεγαλύτερου του 1εκ, αυξήθηκαν κατά 273% από τον Ιούλιο του 2022 μέχρι Μάρτιο 2023 πριν μειωθούν κατά 50% μέχρι τον Ιούνιο 2023. Ωστόσο, δεν έχει ακόμα διασαφηνιστεί ο αριθμός σε απόλυτους αριθμούς των νέων δανείων, με αποτέλεσμα να μην είναι ακόμα σαφές κατά πόσον η εικόνα να οφείλεται σε διαρθρωτικά χαρακτηριστικά της αγοράς ή σε μη επαναλαμβανόμενες συμφωνίες για δανεισμό. Η ασάφεια αυτή είναι πιο έντονη για τα μεγαλύτερα δάνεια, άνω του 1 εκατ. ευρώ.

Κατά το πρώτο τρίμηνο του 2023, τα πρότυπα πίστωσης έγιναν αυστηρότερα για τα δάνεια τόσο προς τις μικρομεσαίες επιχειρήσεις (ΜμΕ) όσο και προς τις μεγάλες επιχειρήσεις. Μέσα στο τρέχον περιβάλλον αβεβαιότητας και υψηλότερου κόστους, οι τράπεζες στην Κύπρο δείχνουν προσεκτικές όταν χορηγούν νέα επιχειρηματικά δάνεια για να μπορούν να διασφαλίσουν τη βιωσιμότητά τους.

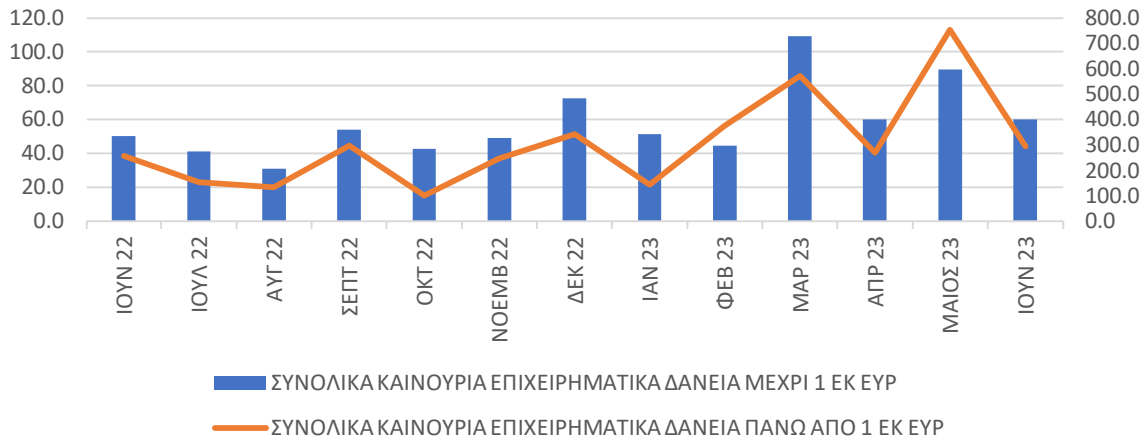

Τα υψηλότερα επιτόκια και η μειωμένη ζήτηση για χρηματοδότηση πάγιων επενδύσεων, συγχωνεύσεις/εξαγορές και εταιρικές αναδιαρθρώσεις συνέβαλαν στη μείωση της καθαρής ζήτησης για επιχειρηματικά δάνεια κατά το 2^ο τρίμηνο του 2023. Αντίθετα, οι χρηματοδοτικές ανάγκες για αποθέματα και κεφάλαιο κίνησης συνέχισαν να αυξάνονται, πιθανώς λόγω του υψηλού κόστους παραγωγής και λειτουργίας των επιχειρήσεων.

Καινούρια επιχειρηματικά δάνεια σε μη-χρηματοοικονομικές επιχειρήσεις της Ευρωζώνης

(καθαρά καινούρια και επαναδιαπραγματεύσιμα, εκ ΕΥΡ)

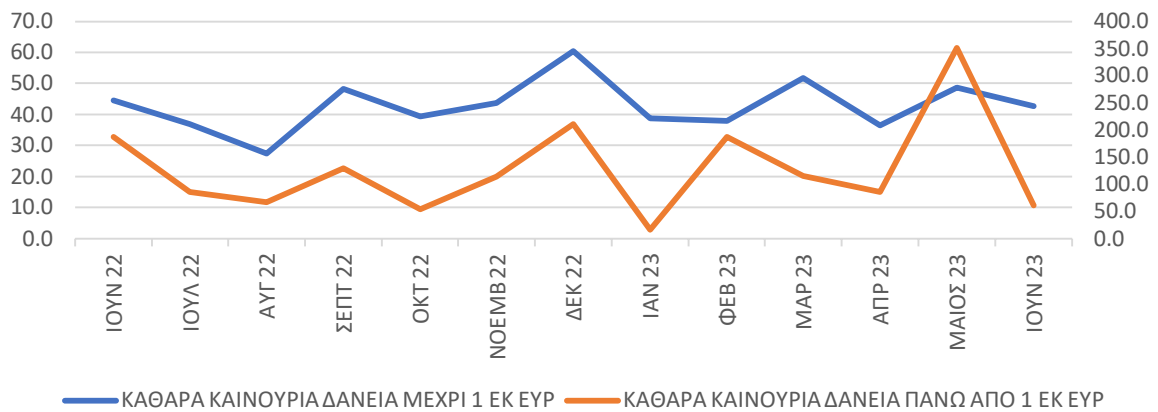
ΚΤΚ

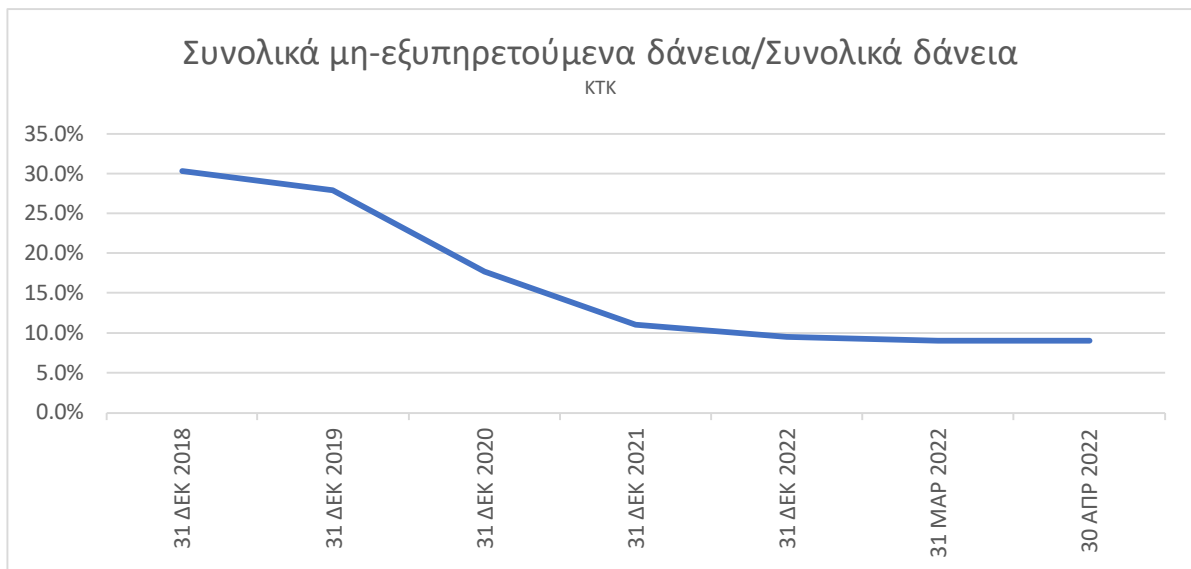

Καθαρά καινούρια δάνεια σε μη-χρηματοοικονομικές επιχειρήσεις της Ευρωζώνης

(εκ ΕΥΡ)

ΚΤΚ

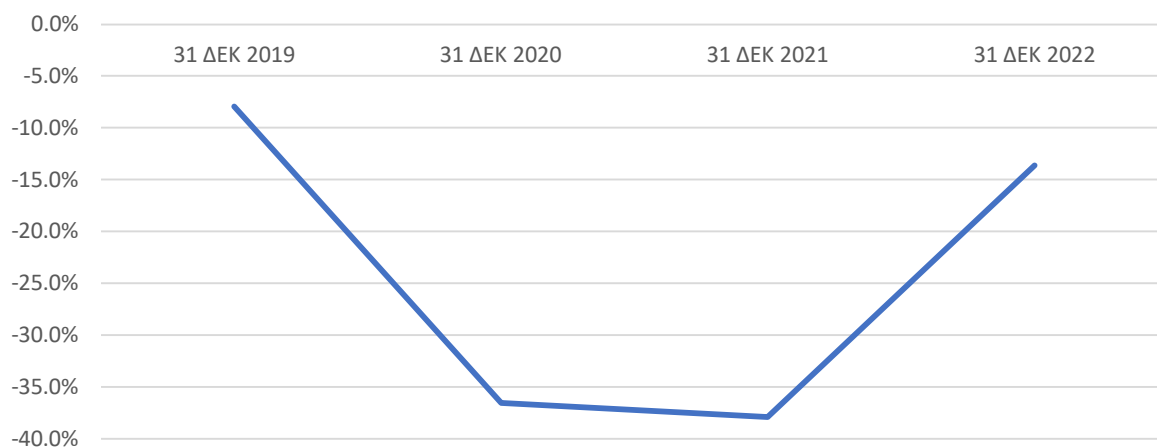

Το ποσοστό μη εξυπηρετούμενων δανείων ακολουθεί πτωτική πορεία από το 2018 (30%) μέχρι και το τέλος του 2022 (9.5%) ενώ από τις αρχές του 2023 παραμένει κοντά στο 9%. Πιο συγκεκριμένα, κατά το 2020, 2021, 2022 το ποσοστό μη εξυπηρετούμενων δανείων μειώθηκε κατά 37%, 38% και 13% αντίστοιχα.

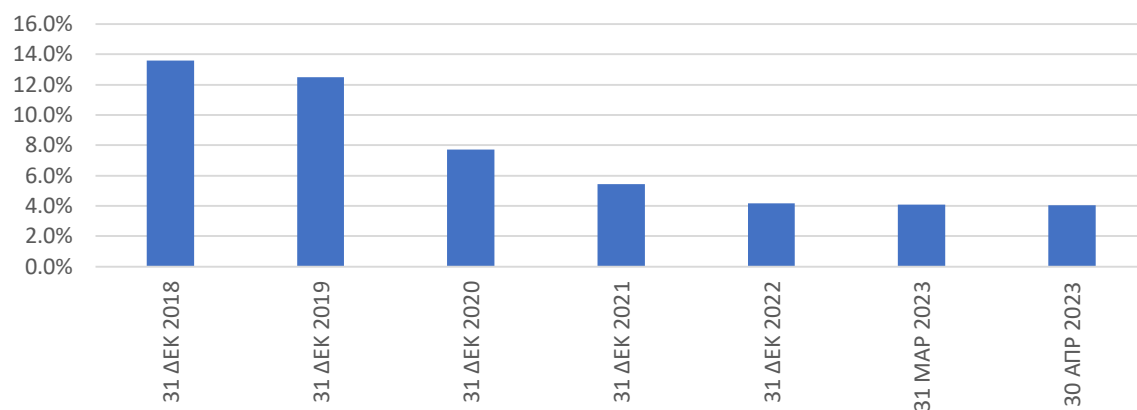
Συνολικά μη-εξυπηρετούμενα δάνεια/Συνολικά δάνεια

(% ετήσιος ρυθμός αύξησης)

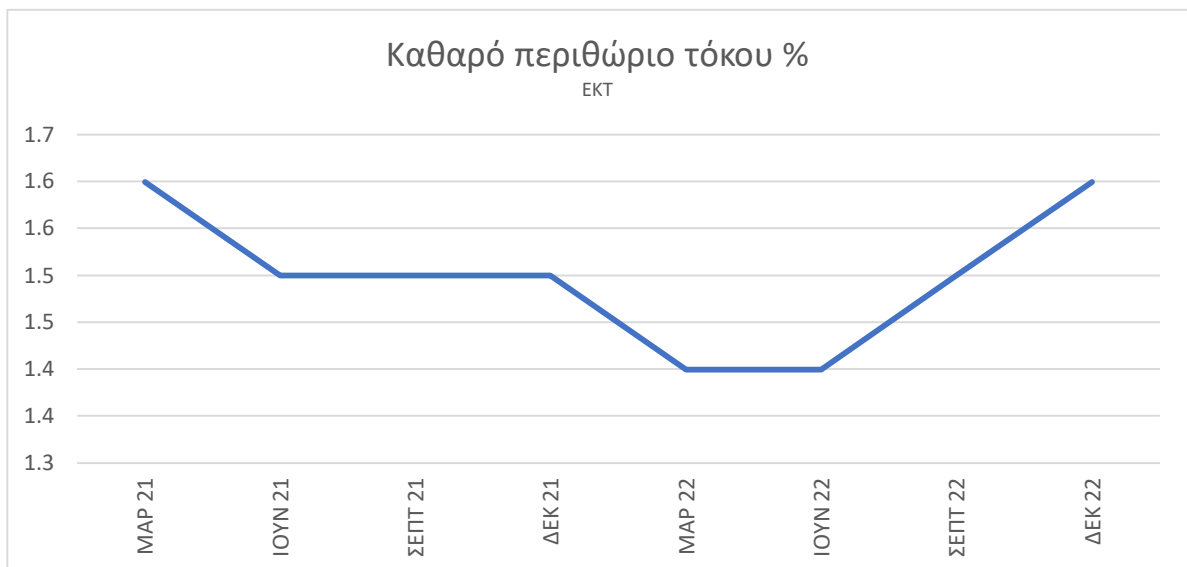
Αναδιαρθρωμένα μη-εξυπηρετούμενα δάνεια/Συνολικά δάνεια

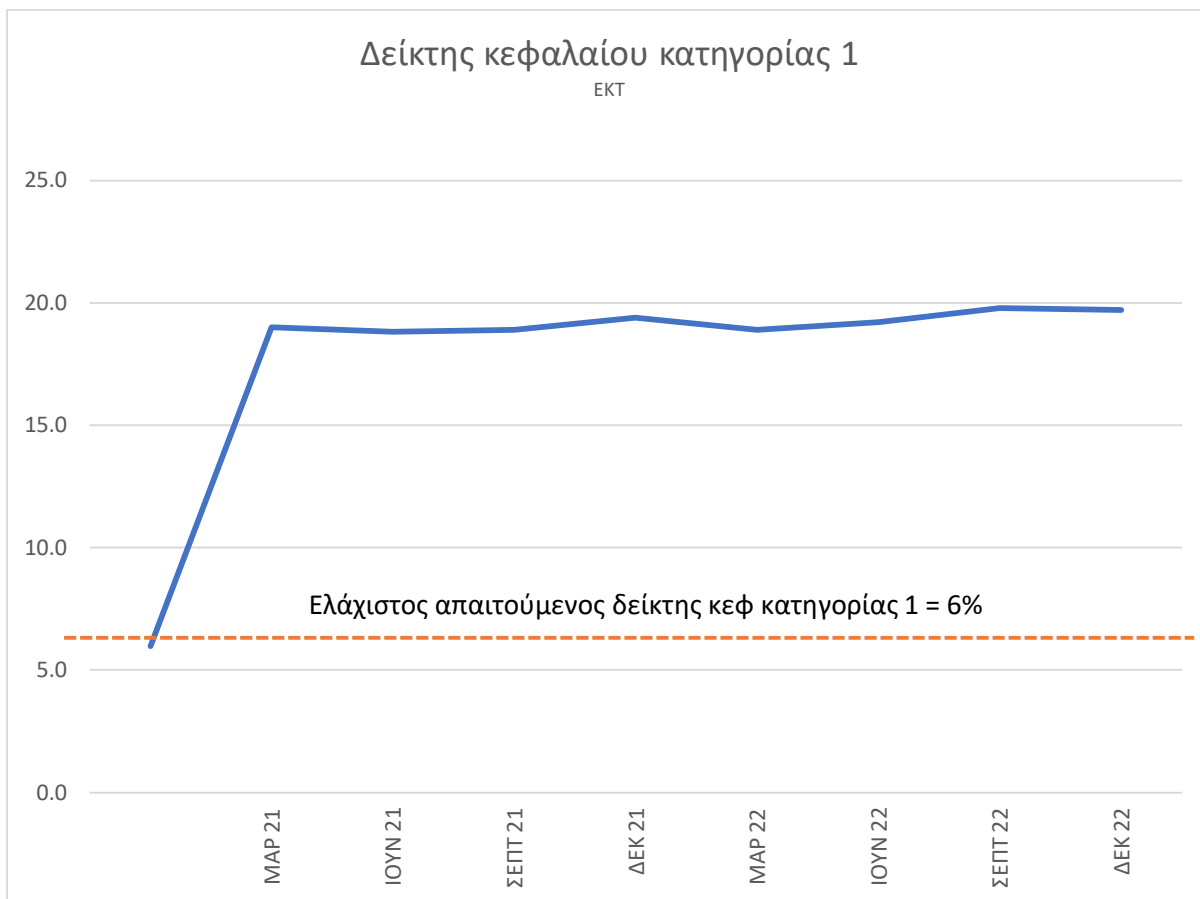
ΚΤΚ

Το κόστος ανά εισόδημα παρουσιάζει φθίνουσα πορεία από τον Σεπτέμβριο του 2022 αφού μειώθηκε στο -68.7% τον Δεκέμβριο του 2022 συγκριτικά με -82.7% τον Σεπτέμβριο του ίδιου έτους υποδεικνύοντας αυξανόμενη αποδοτικότητα των τραπεζών. Οι προσπάθειες για τεχνολογική αναβάθμιση και ψηφιακό μετασχηματισμό σε συνδυασμό και με τα σχέδια εθελούσιας εξόδου περίπου του 20% των εργαζομένων, έχουν συμβάλει σημαντικά στη βελτίωση του λόγου δαπανών προς έσοδα. Σημειώνεται πως το όφελος των τραπεζών από τα σχέδια εθελούσιας εξόδου καταγράφεται ετεροχρονισμένα, αφού αποτελεί αυξημένο κόστος για το έτος υλοποίησης, με εξοικονόμηση τα επόμενα οικονομικά έτη.

Οι συνολικοί (aggregate) δείκτες κεφαλαίου συστημικά σημαντικών ιδρυμάτων (που εποπτεύονται απευθείας από την ΕΚΤ) αυξήθηκαν το τέταρτο τρίμηνο του 2022, σύμφωνα με τα εποχιακά πρότυπα που παρατηρήθηκαν τα τέταρτα τρίμηνα των προηγούμενων ετών. Ο δείκτης Tier1 του κυπριακού τραπεζικού συστήματος τον Δεκέμβριο 2022 διαμορφώθηκε στο 19.7% για το τέταρτο τρίμηνο του 2022, συγκριτικά με τον συνολικό δείκτη Tier1 που διαμορφώθηκε στο 16.6%, και πολύ πιο ψηλά από τον ελάχιστο απαιτούμενο 6%.

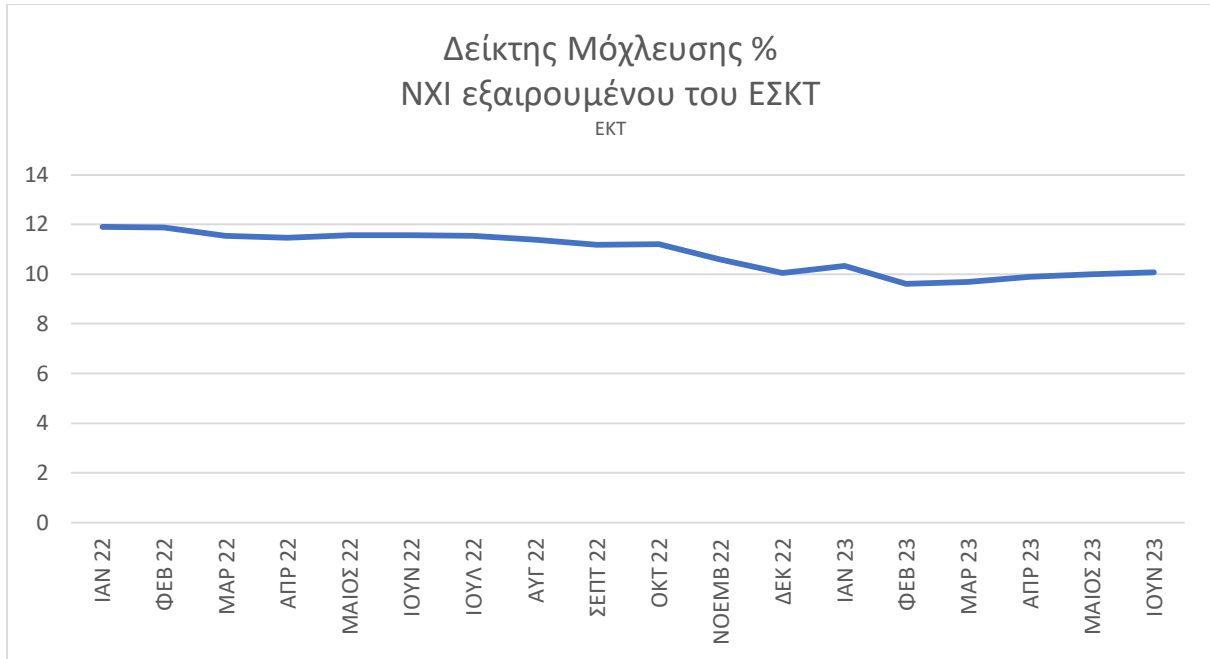

Ο δείκτης CET1 διαμορφώθηκε στο 17.7% το τέταρτο τρίμηνο του 2022 καταγράφοντας μια μείωση 0.3% συγκριτικά με τον Σεπτέμβριο του 2022, παραμένοντας όμως σταθερός σε ετήσια βάση. Συγκριτικά, ο συνολικός δείκτης CET1 των συστημικών ιδρυμάτων διαμορφώθηκε στο 15.27%. Συνολικοί δείκτες CET1 σε επίπεδο κρατών κυμάνθηκαν από 12.60% στην Ισπανία μέχρι 22.86% στην Εσθονία.

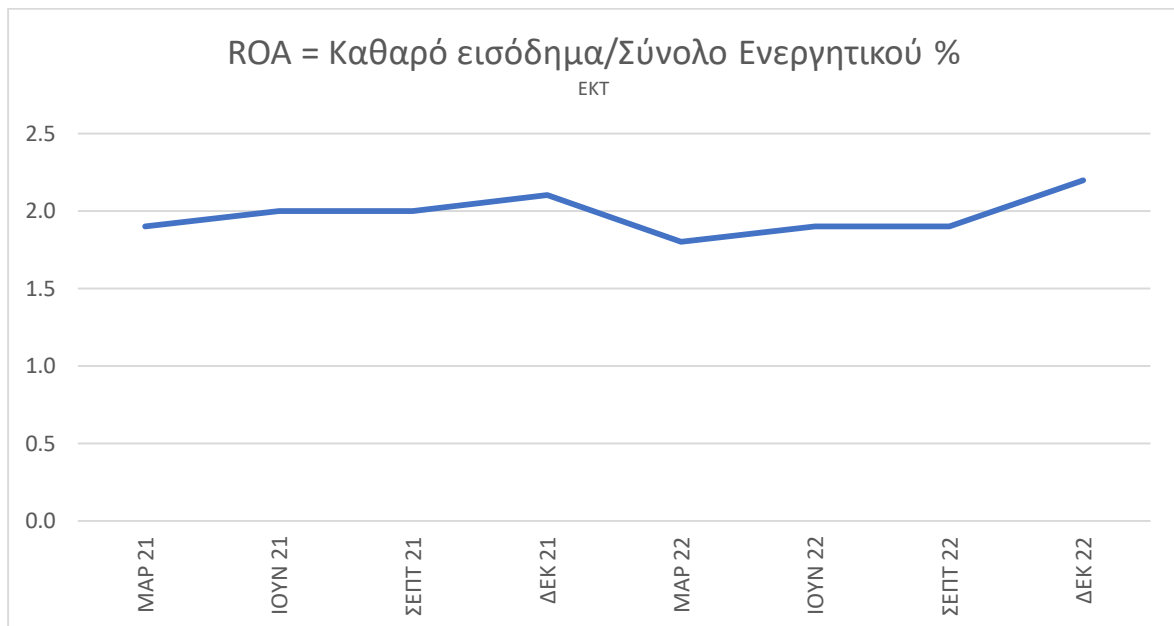

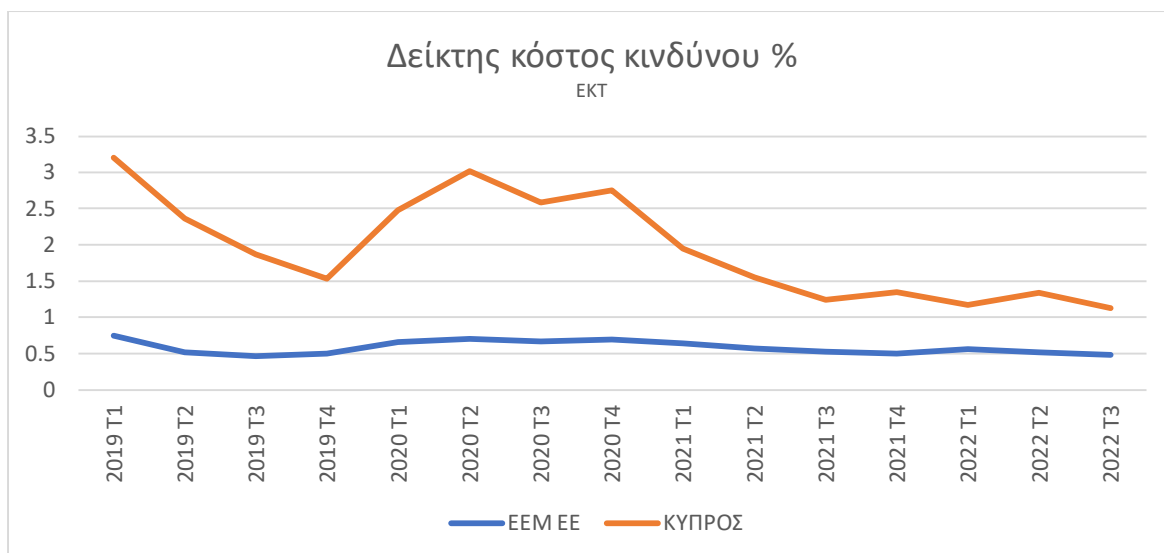
Ο συνολικός δείκτης ευρωστίας του κυπριακού τραπεζικού τομέα διαμορφώθηκε στο 21.2% στα τέλη Δεκεμβρίου 2022, όπως και τον Σεπτέμβριο του 2022, σύμφωνα με στοιχεία που δημοσίευσε η Κεντρική Τράπεζα της Κύπρου και δεν διαφαίνονται λόγοι για ανησυχία όσον αφορά στην ευρωστία του συστήματος.

Ο δείκτης μόχλευσης ακολούθησε πτωτική πορεία κατά όλη την διάρκεια του 2022 και μέχρι τον Φεβρουάριο του 2023 (κατέγραψε μείωση περίπου 19% από τον Φεβρουάριο του 2022 μέχρι τον Φεβρουάριο του 2023), ενώ από τον Μάρτιο 2023 ξεκίνησε μια ελαφρώς ανοδική πορεία σημειώνοντας αύξηση 4% μέχρι και τον Ιούνιο 2023.

Ο δείκτης κόστος κινδύνου του κυπριακού τραπεζικού συστήματος (1.13% Σεπτ 2022) μειώθηκε κατά 16% το τρίτο τρίμηνο του 2022 σε σχέση με το δεύτερο τρίμηνο του ίδιου έτους, παραμένοντας όμως ψηλότερος από τον συνολικό αντίστοιχο δείκτη ιδρυμάτων που εποπτεύονται από την ΕΚΤ (ΕΕΜ- Ενιαίος Εποπτικός Μηχανισμός), που παρέμεινε κοντά στο 0.50%. Το αυξημένο κόστος του ρίσκου στο κυπριακό σύστημα συνεπάγεται αυτόματα και υψηλότερα επιτόκια σε σχέση με αντίστοιχα ιδρύματα της υπόλοιπης ευρωζώνης και αποτελεί θέμα προς επίλυση από τις πολιτικές αρχές.

Οι άλλοι δείκτες κινδύνου παραμένουν ικανοποιητικά χαμηλοί, αλλά είναι αυξημένο το ενδεχόμενο αύξησης του πιστωτικού ρίσκου εν όψει κλιματικής αλλαγής, εξωγενών πολιτικών εξελίξεων αλλά και συνεχιζόμενης πολιτικής νομισματικής συρρίκνωσης από την ΕΚΤ.

